

Tüzer, İ., "Yavuz Bülent Bakiler ile Hayatı, Şiirleri ve Kültür Coğrafyamız Üzerine Bir Söyleşi, *Türk Yurdu*, **257**, 102–107 (2009).

YAVUZ BÜLENT BAKİLER İLE HAYATI, ŞİİRLERİ VE KÜLTÜR COĞRAFYAMIZ ÜZERİNE BİR SÖYLEŞİ

8 Mayıs 1999 Cumartesi günü Yavuz Bülent BAKİLER'le İstanbul'da yaşadığı evinde çok sıcak bir söyleşimiz olmuştu. O tarihte Fırat Üniversitesi'nin, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü son sınıf öğrencisi olarak Türkoloji'nin gönlümüzde estirdiği rüzgârlara kapılıp gidiyor; Bakiler'in şiirleriyle soluklanmak için Elâzığ'dan kalkıp İstanbul'a geliyorduk. Bu topraklardan belleklerine ve yüreklerine sinen kodlarla şiir yazıp söyleyen şairleri, onlar hayattayken tanımak ve seslerine kulak vermek o dönemlerde çok daha anlamlıydı. Şimdilerde ise bilgisayarın soğuk camının arkasındaki derme-çatma sanal sözlüklerde aranıyor hakikatler. Aslı varken sanal olanın yıpratıcılığına ve anlamdan yoksun kılınışına kapılmadan, söyleşimizi kişisel arşivimizde saklamaya gönlümüz daha fazla el vermedi. Üzerinden yıllar geçse de tazeliğini muhafaza eden ve aynı gerçekliğe işaret eden şairin ifadelerini sizlerle paylaşıyor; yaşayan bir kültür insanı olarak Yavuz Bülent BAKİLER'in etraflı bir biçimde tanınmasını ümit ediyoruz.

Yrd. Doç. Dr. İbrahim TÜZER*

Tüzer:

Yavuz Bülent Bakiler kimdir? Bizlere çocukluğunuzdan, gençlik ve üniversite yıllarınızdan söz eder misiniz?

Bakiler:

Tabii. 23 Nisan 1936 yılında Sivas'ta doğdum. Babam Sivas'ta nüfus müdürüydü annem de ev hanımı. Babamın ismi Cezmi Bakiler annem de Hayriye Bakiler. Babam ile annem akraba. Babam annemin dayısının oğlu. Biz 12 kardeş olarak dünyaya gelmişiz fakat bunlardan sekiz tanesi dünyaya geldikten kısa bir süre sonra vefat etmişler, dördümüz kalmışız. En küçük kardeşim de bir elektrik kazasında vefat etti. Şimdi bizim ailemizin en büyüğü ablamdır. Şükran Bakiler, İstanbul'da oturuyor. Onun küçüğü benim. Benim küçüğüm de Naci Bakiler İstanbul'da ticaretle işteğal etmektedir. Sivas'ta okudum ilkokulu, Ziya Gökalp İlkokulunda. Sonra, ortaokulu yine Sivas'ta bitirdim. Lisenin birinci ve ikinci sınıfını Sivas'ta tamamladım. Babamın memuriyeti sebebiyle bizi Gaziantep'e tayin ettiler. Üçüncü sınıfı Antep'te tamamladım. Daha sonra bizi Malatya'ya verdiler, lise dört yıldır o zamanlar, liseyi de Malatya'da tamamladım. 1955 yılında Hukuk Fakültesine kayıt oldum, bir yıl kaybım var, 1960 yılında buradan mezun oldum. Sonra askerliğimi Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayı'nda yaptım. Askerlikten sonra kısa bir süre Yeni İstanbul Gazetesi'nde meclis muhabiri olarak çalıştım. Sonra merkezi Ankara'da olan Metal-İş Federasyonu'nda dört beş ay vazife yaptım. Oradan kendi isteğimle ayrılarak Ankara Radyosu'na girdim. Ankara Radyosunda çeşitli programlar hazırladım ve sundum. Ankara Radyosunda, 1964–65 yılları arasında çok kuvvetli Marksist bir ekip vardı. Onlarla birlikte çalışmam çok zordu bu yüzden radyodan istifa etmek zorunda kaldım. Bir süre Sivas'ta avukatlık yaptım. 1970 yıllarında ister istemez politikaya bulaştım ve Sivas'tan milletvekilliği seçimlerine katıldım. Adalet partisinden üç devre milletvekili adayıydım. Seçimleri kıl payı kaybettim, gördüm ki

---

* Kırıkkale Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.
ibrahimtuzer@yahoo.com

siyasette de avukatlıkta da başarılı olamıyorum, tekrar istemeyerek devlet hayatına döndüm.

Tüzer:

Neden dolayı “istemeyerek döndüm” dediniz?

Bakiler:

Çünkü devlet memuru olmak istemiyordum. Yani serbest meslekte çalışmak istiyordum. Ama gördüm ki serbest meslekte de çalışmanın birtakım sıkıntıları var. Meselâ ben avukatlıkta çok dürüst davrandım. Dürüst davrandığım için de para kazanamadım. Vatandaş ister istemez kendisine yalan söyleyenin saflarına kaymaya başladı. Gördüm ki avukatlık mizacıma uygun değil, önce avukat olmak için okumama rağmen, avukatlığı başaramayacağı mı gördüm ve ayrıldım. Sonra “Başbakanlık Toprak Tarım Müsteşarlığı”na girdim ve bir yıl kadar orada çalıştım. Oradan, Şaban Karataş’ın başkanlık yaptığı dönemde TRT’ye geçtim. Dört yıl da orada çalıştım. 1979–80 yıllarında Kültür Bakanlığı Müsteşar Yardımcılığı yaptım. 12 Eylül’den bir süre sonra, yeni askeri hükümetin kültür bakanı olan Cihan Bey beni bakanlık müşavirliğine aldı bir süre burada çalıştım. Sonra Fikri Durmuş Kültür Bakanı olunca beni Batman’a sürmek istedi. Maksudı beni tamamen ortadan kaldırmaktı. Direndim tabi gitmedim. Başbakanımız Süleyman Demirel idi o zaman, bana meclis kürsüsünden sahip çıktı ve beni Başbakanlık’a alarak bu Fikri Durmuş ile basındaki kavgamıza son vermek istedi. Bir süre de Başbakanlık Müşaviri olarak çalıştım ve 1993 yılında bu görevimden kendi isteğimle emekliye ayrıldım. Emekliye ayrıldıktan sonra Ankara Hacettepe Üniversitesi Hastanesi’nde bir kalp ameliyatı geçirdim ve sonrasında Ankara’dan ayrılıp İstanbul’a gelmeye karar verdim. 1994 yılından beri İstanbul’da oturuyorum. Evliyim ve iki çocuğum var. Büyük olan kızımın ismi Aybala Tuğba, onun küçüğü olan oğlumun ismi Emrah Melihsah. Kastamonu eski milletvekilinin kızıyla evliyim. Hayat hikâyem böyle.

Annem ve babam Sivas toprağında yatıyorlar. Önce annem Hakkın rahmetine kavuştu sonra babam. Benim bütün çocukluk yıllarım Sivas’ta geçti. Sivas o zamanlar Anadolu’nun küçük köy manzarası arz eden bir şehriydi. Babam daire âmiri olmasına rağmen biz de maddî sıkıntılar içerisindeydik. O bakımdan benim tüm çocukluğum yoksulluk içerisinde geçti. Benim bütün oyuncaklarım çamurdandı ve benim tüm çocukluğum kağıt arabalarının ve faytonların arkasında geçti. Bir iki defa bana top alındığını hatırlıyorum. Ortaokuldan sonra bizim maddî durumumuz biraz düzeldi. Sivas’ın iktisâdî durumunu ortaya koymak için söylüyorum, o zamanlar saati olan tek çocuk bendim. Bana kol saati alınca kadar mahallede futbol maçları tahmine göre yapıldı. Benim kol saatim olunca durum değişti. Bırakınız bizim mahallede oynanan futbol maçlarını, diğer mahallelerde olanlar için de gelir beni evden götürürlerdi. Çünkü o bölgede saati olan tek bendim. Bunu Sivas’ın iktisâdî durumunu ortaya koymak için söylüyorum. Liseden sonra güzel gelişmeler oldu, hem bizim maddî durumumuzun düzelmesi hem de amcamın yüksek tahsilim sırasında bana yardım etmesi sonucu üniversite yıllarım rahat geçti.

Tüzer:

Edebiyata, bilhassa şiire ne zaman ve nasıl ilgi duymaya başladınız?

Bakiler:

Şiire ve edebiyata olan merakımın en büyük müsebbibi annemdir. Benim babam da her Anadolu erkeği gibi gecelerini dışarıda geçiren bir insandı. Mesaiden sonra gelir yemeğini yedikten sonra dışarıya arkadaşları ile oturmaya giderdi. Annem de babamı bir gaz lambasının altında oturur ve babamı beklerdi. Bir çorap yamaları, bir kazak örerd ve onu beklerdi. Ben de yatağımı hep annemin yanına serer ve ondan bana masal anlatmasını türkü söylemesini isterdim. O masallar beni çok ilgilendirirdi ve masalların kahramanları beni çok duygulandırır, Meselâ “Boş Beşik” masalını defa etle dinlemişimdir. Benim marazî dereceye varan hassasiyetim o dönemlerde annemden dinlediğim masallardan kaynaklanmaktadır diyebilirim. Gerek annemin söylediği türküler gerekse âşıkların mahalle aralarında çalıp söylemeleri beni şiire doğru çekmeye başladı. İlkokul yıllarında çok derme çatma mısralar kaleme aldım. İlkokul Öğretmenimiz Makbule Yurteri bizi şiire teşvik eden ilk insan oldu. Ben birkaç arkadaşımınla beraber sınıfın şairliğini yapıyordum. Meselâ sindirim sistemini mi okuyacağız gelip hoca derdi ki çocuklar sindirim sistemiyle ilgili şiir yazın getirin, biz de “sindirim

yollarında, bağırsakların kollarında” diye saçma sapan şeyler yazar sınıfa getirirdik. Tüm bunlar beni şiire hep yakın mesafede tuttu ve ortaokul sıralarında da devam etti. Ortaokul ve lise sıralarında yazdıklarımı sakladım. Her genç delikanlının olduğu gibi benim de bir şiir defterim vardı. Sonra lisenin son sınıfını Malatya’da okurken kız kardeşim bir Malatya düğünü görmek için sapa sağlam evden çıktı fakat elektrik çarpması sonucu hayatını kaybetti. Biz ertesi gün cenazesini almaya gittiğimizde büyük bir yıkım geçirdik. Bu hadise bizde çok köklü tesirler bıraktı. Ben kız kardeşimin mezarını çok sık ziyaret eder oldum. Onun mezarı başında “Yalnızlık” adlı şiir kitabımda yer vermiş olduğum “Bir Ölünüm Mektubu” ve “Gelin Kızın Ölümü” isimli şiirleri yazdım. Serbest vezinle yazdığım ilk şiirlerdir onlar. Bu şiirleri Türk sanatı dergisine gönderdim. Daha sonra bu derginin şairleri arasına kabul edildim. Bu benim için çok büyük teşvik oldu. İşte o 1953 yılındaki faciadan sonra ben İstanbul dergilerinde yazmaya başladım ve şiirle olan münasebetim yoğun olarak o günden sonra başlayarak günümüze kadar devam etmektedir.

Tüzer:

O dönemde beğendiğiniz ve kendinize örnek aldığınız şairler mutlaka olmuştur. Bu şairlerden etkilenmeniz ne şekilde oldu?

Bakiler:

Şimdi size belki çok tuhaf gelecektir ama ben ortaokulun üçüncü sınıfına giderken, İstanbul’a giden ablama Mehmet Akif’in “Safahat” isimli kitabını ısmarlamıştım. Ablam bana bu kitabı on lira karşılığında getirmişti. Ben Mehmet Akif’in “Safahat” isimli kitabını okuyarak onun çok tesiri altında kaldım. Yani Mehmet Akif’in memleket ve dini meselelerimize bakış tarzını benimsedim, o potada yoğruldu. Sonra lise yıllarında Necip Fazıl en beğenerek okuduğum şairlerin başında geliyordu. Necip Fazıl’ı takiben Arif Nihat Asya, Osman Yüksel Serdengeçti ve Cahit Külebi geliyordu. Cahit Sıtkı’yı da sevdiğim olmuştur. Bu şairler, şiirim üzerinde müspet tesirler bırakmışlardır diyebilirim.

Tüzer:

Özellikle ilk şiirlerinizi toplamış olduğunuz “Yalnızlık” isimli kitabınızda daha çok ferdi birtakım duyguları ön plâna çıkararak şiirler kaleme almışsınız. Meselâ, ölüm temasının yanı sıra hasret ve gurbet temaları da bu yıllarda yazmış olduğunuz şiirlerde hayli yer almakta. Bunun sebebi genel olarak nedir?

Bakiler:

Bu şiirlerimde yer alan ferdi duyguları çok tabi karşılamanız gerekir çünkü bu şiirler benim 18–19 yaşlarında kaleme aldığım şiirlerdir. Ben ilk defa 18 yaşında evden ayrılarak İstanbul’a geldim. Burada arkadaşlar ile bir bekâr evi tuttuk ve yalnızlık duygusu yüreğimin başına çöreklenip gelip oturdu. O yıllarda üniversite öğrencisiydim, birtakım kızlara karşı zaafım oldu, onları kendi kendime sevdim. Onlara plâtonik duygularla bağlandım kaldım. Çocukluk yıllarımdan itibaren dış Türklere karşı içimde anlatılmaz bir duygu ve alâka vardı. Bundan dolayı Türk Ocağı çatısı altında yeni arkadaşlar edindim. Buralardaki konferanslara katıldım. Onlar benim fikri yapım üzerinde çok etkili oldular. Dolayısıyla hem gurbet ve yalnızlık şiirleri yazdım, yaşım itibarıyla aşk şiirleri yazdım, kardeşimin ölümü üzerine de ölüm şiirleri yazdım. Hem de çocukluktan itibaren dini bir terbiye içerisinde büyüdüm için dinî şiirler yazdım. Bunun yanı sıra Türk Ocağı çatısı altında bulunmamdan ve evde okuduğum “Büyük Doğu”, “Serdengeçti”, “Kızıl Elma” ve “Tanrı Dağı” gibi dergilerden almış olduğum heyecanla da ülkü şiirleri yazmaya başladım.

Tüzer:

Bu ülkü şiirleri, özellikle “Duvak” ve “Seninle” isimli şiir kitaplarında oldukça fazla yer alıyor. Bu şiir kitaplarında Anadolu ve Türk Dünyası muazzam bir biçimde karşımıza çıkmakta. Anadolu insanı ve Türk Dünyası’nın dertlerini, ıstıraplarını, heyecanlarını bu şiirlerde görmek çok mümkün. Bu insanlara bu derece samimî duygularla bağlanmanızın sebebi neydi?

Bakiler:

Şimdi ben 1955 yılında Hukuk Fakültesine kayıt oldum ve 1960 yılında mezun oldum. “Yalnızlık”taki şiirler bu yıllarda yazmış olduğum şiirlerden ibarettir. Sonra 1968 yılının sonunda Ankara’dan

ayrılarak Sivas'a geldim ve burada avukatlığa başladım. Dolayısıyla kendi hemşerilerimi çok daha yakından görme fırsatı buldum ve baktım ki benim milletim bir avuç ot için adam öldürüyor. Baktım ki benim milletim bırakınız bir avuç otu, köpeklerin dalaşması yüzünden adam öldürüyor, çok basit meselelerden adam öldürüyor. Ben bu durumdan dolayı çok üzüldüm ve rahmetli Arif Nihat Asya'ya da ifade ettiğim gibi artık aşk şiirleri yazmaya utandım. Milletimin içerisinde bulunmuş olduğu durum beni onların meselesini yazmaya zorladı ve bir süre aşk şiirleri yazmayı milletime hakaret gibi gördüm. Ama bu şiirlerim Hisar dergisinde yayımlanırken de Ankara'ya gidip geliyordum. Bir gün Arif Nihat Asya'yı evinde ziyaret ettim ve bana "senin artık aşk şiirlerini göremiyorum, niçin yazmıyorsun" dedi ben de ona Sivas'ta karşılaştığım manzarayı anlattım. O da bana her ikisini de yazmamı söyledi. Başının üzerinde bir manzara resmi vardı bana onu göstererek "Bak görüyor musun bu manzarada kadın olmadığı için manzara sönük kalmış. Kadın bizim her şeyimizdir, bu yüzden senden aşk şiirleri de yazmanı istiyorum" dedi. Hocanın bu ikazını dikkate alarak Anadolu şiirlerinin yanında aşk şiirleri de yazdım. Yalnız burada sizin dikkatinizi çekmek istediğim bir husus var. Tabi ben çocukluk yıllarımdan buyana milli duygularla büyüdüm. Bizim Milli Edebiyatımıza mensup şairlerimizin, hikâyecilerimizin, romancılarımızın Anadolu'ya bakışlarını önce onların kitaplarından okudum, sonra Anadolu'ya geldim gördüm ki o yazarlarımız Anadolu'ya âdeta bir fildişi kuleden bakmışlar, Anadolu'yu çok zengin manzaralar içerisinde görmüşler ve göstermişler. Elbette ki Anadolu'nun çok zenginlikleri var ama bunun yanı sıra eksiklikleri de oldukça fazla. Bu bakımdan yazarlarımızın Anadolu'yu gerçekçi bir gözle anlatmadıklarını gördüm. Ben de Anadolu'yu gerçekçi bir çerçeveden görmeye ve göstermeye çalıştım. İşte bir yanda karanfil bir yanda tezek var dedim. Karanfil de tezek de bizim dedim. Bir tarafta Beytuşşebab var bir tarafta İstanbul var dedim.

Tüzer:

1960'lı yılların Anadolu'su ile günümüz Anadolu'su arasında ne gibi farklar meydana geldiğini düşünüyorsunuz?

Bakiler:

Dağlar kadar fark olduğunu düşünüyorum. Bütün samimiyetimle söylüyorum ben, Anadolu'nun bu yeni güzelliklerini de yazmayı zaman zaman kafamdan çok geçiriyorum. Çünkü benim zamanımda Anadolu bir takım sıkıntı ve yoksulluklar ile karşı karşıyaydı. Anadolu toz toprak yağmı halindeydi. Anadolu kerpiç evler diyarıydı. Ama şimdi Anadolu'nun çeşitli vilâyetlerine konferanslar nedeniyle gittiğimde görüyorum ve bakıyorum ki çok güzel gelişmeler var. Her ne kadar bizim mimarimizden kopma söz konusuysa da, her ne kadar Anadolu bir beton yağmı haline geliyorsa da artık Anadolu'da eski fakr u zaruret yoktur. Anadolu'da güzel gelişmeler var. Bu güzel gelişmeleri kısa da olsa yazmak düşüncesindeyim.

Tüzer:

Sizin bir Hisar şairi olduğunuz herkes tarafından bilinmekte. Peki, Hisar dergisi sizin edebiyat dünyanızda ne derece etkili oldu?

Bakiler:

Hisar dergisini ben önce öğrenci iken takip etmeye başladım sonra yüksek tahsil için Ankara'ya geldiğim de Hisar dergisinin şairleri ile aynı şiir toplantılarında yer aldım. O zamanlar Mehmet Çınarlı vardı. Gültekin Samanoğlu vardı. Nevzat Yalçıntaş vardı. Faik Ozansoy ve Arif Nihat Asya vardı. Biz bunlarla aynı sanat toplantılarında bulduk. Sonra tabi ben de Hisar dergisine şiir yazmak için heveslendim ve bu dergiye şiir verdim. Benim şiirlerim ilk önce Hisar dergisinin en arka sayfalarında yayımlanmaya başladı ve ben kendi kendime dedim ki "ben bu Hisar dergisinin en ön sayfalarında yayımlanmaya başlamalıyım" dedim ve kısa bir süre sonra Hisar'ın okunan bir şairi olarak arka sayfalarından en ön sayfalarına geldim. Hisar gerçekten çok saygın bir sanat kadrosuna sahip olmuştur ve benim sanatımda da gerçekten olumlu tesirler meydana getirmiştir. Bunu her zaman memnuniyetle ifade ederim. Hatta beni nesir yazmaya Mehmet Çınarlı zorlamıştır. Ben Yugoslavya'ya gidip geldikten sonra intibalarımı ilk önce Hisar dergisi kurulunda anlattığımda bunları nesir haline getirmem istendi fakat ben nesir yazmaktan ziyade konuşmasını seven bir insandım. Mehmet Çınarlı bir gün beni bir odaya kilitledi ve "intibalarımı yazmadan bırakmam" dedi. Ben de "Türkistan

Türkistan” isimli kitabımı ilk önce Hisar dergisinde tefrika ettim ve daha sonra kitap halinde yayımladım. Bu kitap çıktıktan sonra çok ilgi gördü ve ben arkasından nesir de yazmaya başladım.

Tüzer:

Doğduğunuz şehir olan Sivas hakkında yazılmış şiirleri bir araya getirerek antoloji oluşturma fikri nasıl ortaya çıktı?

Bakiler:

Ben 1973 yılında Sivas’taydım ve avukattım. Cumhuriyetimizin 50. yıl dönümü kutlanıyordu. Sivas’ta vali olarak Celal Kayacan bulunuyordu. Herkese birtakım vazifeler vermişti. Beni de çağırıldı. “Sen de bu 50. Yıl münasebetiyle bir edebi faaliyet içinde ol” dedi. Düşündüm, o zamana kadar İstanbul üzerine yazılan şiirler antolojilerde toplanmıştı. Ben de Sivas üzerine yazılan şiirleri bir antolojide toplamak istedim ve “Sivas’a Şiir” isimli antolojiyi hazırladım. Bu arada size şunları söylemek istiyorum. Benim şiir kitaplarım yedinci baskılarını yaptılar. En az tiraja ulaşan “Seninle” isimli kitabımdır o da 15.000’e ulaştı. Onların hiç biri şimdi piyasada yok. “Üsküp’ten Kosava’ya” dokuzuncu baskısını yaptı ve 43.000 tiraja ulaştı. “Türkistan Türkistan” ise sekizinci baskıya girecek ve 35.000 tiraja ulaştı fakat bu “Sivas’a Şiir” isimli kitabım 5.000 basıldı ve bunun sadece 1.000 tanesi satıldı. Geri kalan 4.000 tanesi elimde kalarak taşlaştı. Bunun tek sebebi şudur: Sivas kendisi ile ilgili hiçbir edebi çalışmaya ilgi duymaz. Sivas’ın meselâ çok değerli kalemleri vardır. Ahmet Turan Alkan bunlardan birisidir. O “Altıncı Şehir” diye çok mükemmel bir kitap yazdı. Bu kitabın aşarî şartlarda en az 100.000 basması gerekirdi. Çünkü Sivas’ın dışında sadece İstanbul’da birkaç milyon Sivaslımın yaşadığı söyleniyor. Kaldı ki böyle pırl pırl bir kitap, sanıyorum 5.000 adet anca sattı. Sivas benim ifademle bir göl şehirdir, edebiyat ve sanat hareketlerinin dışındadır ve kendisi ile ilgili kitaplara hemen hemen hiç ilgi göstermez.

Tüzer:

Bundan dolayı Sivas’a kırgın mısınız?

Bakiler:

Hayır, hiç kırgın değilim. Ne yapalım benin memleketimin de durumu böyle. Bunu Necip Fazıl’a da söyledim. Bana “Sivas beni davet etmiyor Sivas’a kırgınım” dedi. Ben de ona dedim ki “efendim Sivas bir göl şehirdir”, “ne demek” dedi göl şehir, “yani bir göl ne kadar durgunsa Sivas da öylesine durgun bir şehirdir. Dikkat ederseniz efendim” dedim “Sivas kelimesinin başında ki ve sonunda ki “s” harfleri bile âdeta insana susmayı telkin ediyor”, dedim. Sivas böyle bir şehir. Ne yapalım çok isterdim tabi edebiyat hareketlerine yakın ilgi duymasını ama duymuyor. Âşık Veysel’in bile Sivas’ta yeterince tanındığına inanmıyorum, nitekim heykelini Sivas’a diktirmediler. Âşık Veysel’in heykeli şimdi Gülhane parkında duruyor. Bu dehşet verici bir şeydir. Bu tamamen Sivas halkının “Türk ve Müslüman” olmasından kaynaklanmaktadır. Çünkü Türk ve Müslüman genellikle okumaz, okumaktan uzaktır.

Tüzer:

“Türk ve Müslüman genellikle okumaz” ifadenizi biraz daha açabilir misiniz?

Bakiler:

Biz dünyanın en az okuyan milletlerin başında geliyoruz, bizim altımızda Orta Doğu İslâm ülkeleri var, onların altında da Afrika Tantanları var. Bizim evlerimizin % 95’inden fazlası kütüphanesizdir. Bir eve giderseniz çok güzel mobilyalar görürsünüz. Çok güzel yemek takımları görürsünüz ama etrafınıza bakarsınız o evde bir tek kitap göremezsiniz. Bizim kızlarımız evlendiklerinde babalarının evlerinden kocalarının evlerine birkaç kamyon çeyiz eşyası götürürler ama içlerinde Kur’an-ı Kerim’den başka bir tek kitap bulamazsınız. Bu bizim milletimizin en büyük hastalıklarından birisidir. O bakımdan diyorum ki biz Müslüman Türk milleti olarak maalesef okumaktan uzak kaldık, bir de öz Türkçe faciası münasebetiyle bizi dünkü edebiyatımızdan kopardılar. Dünkü kütüphanelerimizi taşlaşmış hale getirdiler, bu ayrı bir facia olarak karşımıza çıkıyor. Yeniden bismillah diyerek milletimizi kitaba ve öz dilimize ısındırmak gerektiği düşüncesindeyim.

Tüzer:

Peki efendim, yeri gelmişken sorayım, öz Türkçe kavramı size neyi ifade ediyor?

Bakiler:

Öz Türkçe denilince ben Çince, Bulgarca ve Yunanca gibi tamamen yabancı bir dil düşünüyorum. Bizim dilimiz Türkçe'dir. Türkçe, Yahya Kemal'in belirttiği gibi, bizim ağızımızda analarımızın sütü gibi güzel olmalıdır. Biz büyük imparatorluklar kuran bir milletiz, bundan dolayı bizim dilimizde başka milletlerin dilinden kelimeler vardır. Ama biz bu kelimeleri bin yıldan fazla konuşa konuşa Türkçeleştirmiştik, edebiyatımıza, masalımıza, ninnimize bunları sindirmiştik. Şimdi, efendim bazı kelimeler Arapça'dır, Farsça'dır safsatısıyla bu kelimeleri bizim dilimizden koparıp atmaya çalışıyorlar. Bunların bir kısmı lâ-dini oldukları için, yani İslâm'a muhalif oldukları için böyle hareket ediyorlar. Birazdan ben size evimdeki kitaplarımı ve kütüphaneleri göstereceğim. Benim evimde aşağı yukarı 5.000 ciltlik bir kütüphanem var. Ben bu kitaplarımı istedim ki çocuklarımı arasında % 50 nispetinde bölüştüreyim. Fakat geçmiş yıllarda ki Türk Dil Kurumu'nun dilimizde meydana getirdiği tasfiye nedeniyle görüyorum ki benim çocuklarım, benim lise yıllarında zevkle okuduğum kitapları şimdi okuyamıyorlar. Dernek ki Türk Dil Kurumu'nun bu öz Türkçe cereyanı evimdeki bu 5.000 ciltlik kütüphanemi âdeta okunmaz hale getirmiştir. Bundan büyük facia olur mu? Zaten bizim evlerimiz kütüphanesizdir, böylece bindiğimiz dalı kesmiş oluyoruz. Size bir örnek vereyim. "Hayat" kelimesi Arapça bir kelimedir ama bu kelime tamamen Türkçeleşmiş bir kelimedir. "Hayat" kelimesini dağdaki çobanından, Çankaya'daki Cumhurbaşkanı'na kadar herkes biliyor. Bütün bunlara rağmen "hayat" kelimesini dilimizden atarak yerine "yaşam" kelimesini getirip koymanın bir manası var mı? Dilde madem bu kadar hassasiyetiniz var, neden bütün dergilerimizin, mağazalarımızın isimlerini İngilizce veya Fransızca kelimeler istilâ ettiği halde kimsenin sesi çıkmıyor da, "şark" kelimesinden rahatsızlık duyuyorlar? "İmkân" kelimesinden, "ihtiyaç" kelimesinden, "kitap" kelimesinden, "Allah" kelimesinden, "Peygamber" kelimesinden rahatsızlık duyuyorlar. Bunun bir sebebi olmalı. Bizi hem İslâm'dan hem dünkü edebiyatımızdan koparmak istiyorlar. Büyük faciadır. O bakımdan ben gerçekten öğreniyorum, bana geçirti gibi geliyor "ihtiyaç" gibi güzel bir kelime varken yerine "gereksinim" diyorlar.

Tüzer:

Ben hemen buradan dil ve kültür meselesine geçmek istiyorum. Bu iki kavram sizce birbirleri ile ne derecede ilişkilidir?

Bakiler:

Şimdi kültür bir milletin şah damarıdır ve kültür denilince bir milletin konuşmuş olduğu dil, mensup olduğu inanç ve o milletin gelenek görenekleri, güzel sanatları anlaşılır. Kültür ayrı, dil ayrı diye bir tasnif yoluna gidemeyiz katiyen. Bir açıklık kazanması için söylüyorum kültür, kökboyalarına benzer. Meselâ beyaz renkli bir yünü tutarsınız kırmızı bir kök kovanın içine batırır çıkarırsınız, yün kıpkırmızı olur. Kültür aynen o kök boyalara benzer. Bir İngiliz, bir İtalyan çocuğuna Türk dilini sevdirdirseniz, Türk inancını verirsiniz, Türk gelenek ve göreneklerini sevdirdirseniz artık o çocuğu İngiliz, Fransız, İtalyan olmaktan kurtarır ve Türk yaparsınız. Bizim çocuklarımıza da Türkçeyi unutturursanız, dini duygulardan onu koparırsanız ona bir tarih şuuru vermezseniz onu başka bir milletin saflarına doğru itmiş olursunuz. Bu bakımdan kültürün en önemli unsurlarından bir tanesi dildir. Dil ve din bir milleti meydana getiren en büyük iki önemli unsurdur ama "bunun ikisi arasında bir tercih yapmak isterseniz hangisini birinci planda tutarsınız" dersiniz, ben size "önce dili tutarım, Türkçeyi tutarım" derim. Çünkü dil olmazsa dini de anlatamazsınız. Peygambere sormuşlar "din nedir ya Resûlullah" demişler. "Din nasihattir" demiş. Nasihati, güzel bir diliniz olmazsa ne ile anlatacaksınız. O bakımdan dil çok mühimdir milletlerin hayatında. Bunun önemini bilen bir takım insanlar, bizim milletimizi yozlaştırıyorlar. Bizi âdeta kabile dili ile konuşan insanlar haline getirmek istiyorlar.

Tüzer:

Aynı soruyu "dil mi, istiklâl mi" şeklinde sorarsak yanıtınız ne olur?

Bakiler:

Aynı şeyi “dil mi, istiklâl mi” diye sorduğunuzda gözümü kapatarak “dil” derim. Çünkü istiklâlini kaybeden milletler, dillerini kendi kültürlerini kaybetmedikleri takdirde muayyen bir zaman sonra tekrar millet olma özelliğini gösterirler. Dil istiklâlden de çok mühimdir.

Tüzer:

“Üsküpten Kosava”ya ve “Türkistan Türkistan” isimli gezi notlarından derlediğiniz kitaplarınızda bu diyarları, gezip gördüğünüz yerleri anlattınız. Bu yerleri anlatmadan önce neler hissettiniz?

Bakiler:

Anlatmadan önce oralar benim için âdeta Kaf dağının arkasındaki yerler gibiydi. Oralarda benim için anlatılmaz güzellikler içerisinde sevgililer vardı. Milletimin bir takım güzellikleri vardı orada ve milletimin insanları o diyarlarda esaret içerisindeydi. “Unuttuğumuz İnsanlar” isimli şiirimde söylemiştim. O esaret topraklarında yaşayan milletimin acısını duyuyorum ve istiyorum ki benim gibi başkaları da bu acıyı duysun ve birlikten kuvvet doğsun ve bizim onlara karşı yakın ilgimiz, onların nezdinde de bir huzur meydana getirsin.

Tüzer:

Onlarla aramızda bulunan kültür bağımızı ortaya çıkarmak istediniz.

Bakiler:

Evet. Bunun, yani onlarla kültür bağı içerisinde bulunmamızın Türkiye'nin bu günü ve yarını açısından sayılamayacak kadar büyük faydaları vardır. Benim çocukluk ve gençlik yıllarımda milli sınırlarımızın dışında yaşayan Türkler ile ilgilenmeyi macera gören ve göstermek isteyen bir kısım kafalar vardı. Şimdi çok büyük bir açıklılıkla ve sesimin en yüksek tonuyla ifade ediyorum ki bizim mahzun sınırlarımız dışında kalan Türkler ile ilgilenmemek, Türkiye için bir maceradır. Türkiye'nin yüksek menfaatlerini dikkate almamak demektir. Evet, o bakımdan Türkiye'yi biz kalkındırmak ve medeniyet seviyesine yükseltmek istiyorsak Batı dünyası ile dirsek temasımızı kaybetmemek kaydıyla, bütün Türk Cumhuriyetleri ile siyasî, iktisâdî ve kültürel münasebetlerine girmek mecburiyetimiz vardır.

Tüzer:

Biz aynı zamanda sizi kuvvetli bir hatip olarak da tanıyoruz. Kaleme almış olduğunuz şiirleri büyük bir ustalıkla yorumluyorsunuz. Bunun sırrı nedir?

Bakiler:

Şimdi bakınız bu konuda size samimî tespitlerimi söyleyeyim. Ben, üniversiteye kayıt olduğum zaman bir topluluk karşısında konuşma cesaretine sahip değildim, çünkü yeteri kadar okumuyordum ve yeteri kadar kelime dünyam zengin değildi. Dolayısıyla da konuşurken sık sık “şey” kelimesini kullanırdım. Daha sonra karar vererek çok kitap okumaya başladım, öyle zamanlar oluyordu ki bazen hiç yerimden kalkmadan yedi sekiz saat kitap okuyordum ve kelime dünyamın zenginleştiğini gördüm. Bunun yanı sıra iyi konuşan hatipleri örnek alarak onların hitabetlerine dikkat ettim. Şimdi ben bir topluluk karşısında 5 saat hiç durmadan ve “şey” kelimesini kullanmadan konuşabilirim. Bunu ben tamamen okumayla olduğuna inanıyorum.

Tüzer:

Efendim daha fazla vaktinizi almamak için son bir soru sormak istiyorum. Edebiyatı, şiiri kültürümüzün ve bu toprakların sesi soluğu olarak gören; Anadolu insanı ile Türk dünyasında yaşayan soydaşlarımıza yürekten bağlı olan gençlere son olarak tavsiyeleriniz nelerdir?

Bakiler:

Şimdi şiir bir dilin musikisidir. Şiir, edebiyatımızı ve tarihimizi sevmek bakımından son derece mühim bir sanat dalıdır. Bu bakımdan gençlerimizin evvel emirde şiire ve okumaya çok ilgi duymalarını beklerim ve isterim. Bunun yanı sıra kültür varlığımızın en büyük unsuru dil olduğu için, dile sahip

çıkılmalarını ve onu en güzel şekliyle muhafaza etmelerini isterim. Bunun yanı sıra Türkiye üzerinde doğu ve batı dünyasının çok büyük oyunları var. Gençlerimizin tüm bu oynanmak istenen oyunlardan büyük bir hassasiyetle haberdar olmaları ve memleketimizi ileriye taşıyacak alternatif çözümler üretmeleri gerekmektedir.

Tüzer:

Kıymetli vakitlerinizi bizlere ayırdığınız için çok teşekkür ediyorum, bundan sonraki yazı hayatınızda başarılar diliyorum.

Bakiler:

Ben teşekkür ederim.